

Hanöbuktsveckan:
Ravlunda sockens byalags Tipspromenad 18/5
i samarbete med Samverkan för Hanöbukten, sponsrad av Buhres på Kivik
FACIT

Fråga nr 1:

Skånes landskapsfisk heter *Anguilla anguilla* på Latin

Vad heter den på skånska?

1. Sill
  2. Skrubba
  3. **Ål**
-

Fråga nr 2:

Hur många Öringar simmade uppströms i Verkeån under Januari enligt mätningar gjorda vid Örakaren av fiskdata.se?

1. 127
  2. **88**
  3. 34
-

Fråga nr 3:

a)

Vad är en *åldrätt*?

1. Byns åldermans rätt till särskilda privilegier
2. Ett ställe där ålynglen samlas
3. **En ålfiskefastighet**

b)

Vad är en *homma*?

1. Skånskt uttryck för en kvinna som har som vana att alltid nynna på en melodi
  2. Ett gammalt uttryck för en kvinna som vet lite om det mesta, dvs allmänbildad
  3. **Ett fångstredskap för ål**
-

Fråga nr 4:

Under åren 2015-2019 utförde Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, (kustfisk bestånd), Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, (sårskador), Naturhistoriska riksmuseet (miljögifter) och Göteborgs universitet (fiskhälsa) en undersökning med fokus på sambandet mellan fiskbestånd, fiskhälsa och miljöfarliga ämnen i Hanöbukten. Resultaten från provfisken i Västra Hanöbukten som utförts under höstarna gav mycken information.

Källa: Havs- & vattenmyndigheten och SLU: "Faktablad – Resultat från övervakningen av kustfisk 2020:4"

a)

Hur gammal var den äldsta skrubban som fångades under denna tidsperiod?

1. 3 år
2. 7 år
3. **19 år**

b)

Storleken på torsken som fångades i provfiskena 2015–2019 var mellan 9 och 58 cm. Medellängden varierade mellan 34 och 35 cm under åren. Hur lång var den äldsta (10 år) torsken som fångades?

1. 39cm
2. **43 cm**
3. 61 cm

4c)

Hur många olika arter fisk fångades under perioden?

1. 9
  2. 15
  3. 28
-

Fråga nr 5:

a)

En av stressfaktorerna för Östersjön är de inflyttade arter som under de senaste decennierna har invaderat olika miljöer. En av dessa så kallade invasiva arter är *Neogobius melanostomus*.

Vad heter den på svenska?

Källa: Lunds Universitet; Fokus Hanöbukten

1. Svartmunnad smörbult
2. Neonstjärt
3. Mellanstor skvattfening

b)

Vilk-en/a vattentyp/-er lever Svartmunnad smörbult i?

1. Sötvatten
  2. Saltvatten
  3. Både söt- och saltvatten
-

Fråga nr 6:

Under 2009 började Arne Sjöström göra "arkeologiska" dykningar och karteringar i vattnet utanför Havängsområdet. Samma år anlände "Havsresan" till platsen. Detta är ett populärvetenskapligt evenemang som dirigeras av Lunds Universitet och varje år samlar marina forskare, amatörer och företag från flera olika fält. Genom Sjöfartsverket och SGUs försorg gjordes detaljerade sjömätningar och provtagning av platsen, vilket möjliggjorde bättre dyk- och inventeringsmöjligheter. Sedan 2011 driver maritim-arkeologiska forskningsinstitutet MARIS vid Södertörns högskola ett större projekt som undersöker Östersjöns sjunkna landskap. I det sammanhanget är Havängsområdet centralt.

Källa: Arne Sjöström & Björn Nilsson: "Ån på havets botten. Geologisk bakgrund och arkeologisk framtid för Havängsundersökningarna"

a)

Under projektens gång har flera intressanta fynd gjorts, bland annat världens äldsta funna fasta havsfiskeredskap som var tillverkade av hassel! Hur gamla är dessa?

1. 4000 år
2. 9000 år
3. 12000 år

b)

Dykningar visade tidigt att det fanns kulturhistoriska lämningar utanför Haväng. Man hittade utslängt till exempel 10000-årigt slaktavfall och rester av bloss och facklor. Vilka djur kom slaktavfallet från?

1. Urox och älg
2. Vildsvin och kanin
3. Hjort och rådjur

c)

Källa: Universitetsläraren, artikeln "Han går till botten med landskapets förändringar"

Anton Hansson heter en av dykarna. För några år sedan hittade han utanför Haväng en 9000 år gammal hacka med inskriptioner. Vad är hackan tillverkad av?

1. Älghorn
2. Hjorthorn
3. Skulderblad från vildsvin

Fråga nr 7:

En åldrätt räknas som fast egendom trots att den finns i havet.

Hur många åldrerätter är "Ålakusten" indelad i?

Källa: Jan Danielssons och Lars Torstenssons bok "Saga och sanning från Ålakusten"

1. 140
  2. 98
  3. 64
-

Fråga nr 8:

Vad kallas unga ålar under uppväxtstadiet i söt- och bräckvatten (dvs när ynglen lämnat havet)?

1. Glasål
  2. Gulål
  3. Små-ål
-

Fråga nr 9:

a)

Vilket material utgör det allra vanligaste (c:a 85%) skräp som finns i havet?

1. Nylon
2. Plast
3. Aluminium

b)

Östersjön innehåller c:a 21 billioner m³ vatten. En nyligen publicerad forskningsstudie från Östersjön visade hur många mikroplastpartiklar som finns.

Hur många är det som högst per m³ vatten?

Källa: Håll Sverige Rent

1. 1,7
2. 1,0
3. 0,5

c)

Alla Sveriges vindkraftverksparkar släpper tillsammans ut cirka 645 kilo mikroplast.

Hur mycket mikroplast i haven kommer årligen från båtbottnfärg?

Källa: Naturvårdsverket och NORWEA

1. 66 ton (=66000 kg)
  2. 130-250 ton
  3. 160-740 ton
-

Fråga nr 10:

En mycket starkt hotad mussla har funnits i Verkeån och man har i projektet Natura 2000 hittat skal från denna mussla. Tyvärr har ingen levande mussla hittats under de senaste åren. *Musslan heter på latin Unio Crassus men vad heter den på svenska?*

1. Liten blåmussla
2. Sötvattenmussla
3. Tjockskalig målarmussla

Fråga nr 11:

Fosfor och kväve utgör de största komponenterna i övergödningen av våra hav och sjöar. Det beräknas att c:a 1/3 av Österjöns bottnar är syrefria och därmed "döda" på grund av algblomningen.

Fosfor: Leder till obalans i ekosystemet som i sin tur leder till syrebrist som slår ut bottenlevande fiskar.

Kväve: Ger syrebrist och bidrar till bildning av cyanobakterier

De största källorna till kväveutsläppen till haven är jordbruket och kommunala avlopp. För fosfor är de största källorna jordbruket, enskilda avlopp och kommunala reningsverk.

Människan producerar avfall, avföring (fekalier) och urin. Urin innehåller normalt mycket låga halter av mikroorganismer, men 80 % av kvävet och 50 % av fosfor i **hushållsavloppen**.

Källor: Naturvårdsverket och Samverkan för Hanöbukten

a)

Om man skulle enbart använda humanurin, hur stor mängd säd som en människa använder i mat skulle en persons urin räcka till som gödning?

1. 10 års behov
2. 30 års behov
3. **livstidsbehov**

b)

Varför är syrebristen skadlig för fiskarna?

1. De blir inte så gamla
2. De blir inte så stora
3. **Bottenlevande fiskar dör**

Fråga nr 12:

a)

Ocean Health Index for the Baltic Sea 2019 är ett projekt som övervakar hur vattnet i haven mår och hur människan påverkar detta från samtliga perspektiv. Ett index under 100 betyder att vattnet **inte** uppnår den nivå som respektive lands regering och vetenskap har satt som "acceptabelt" mål.

Vilket index har vår del av Östersjön?

1. 94,4
2. 81,0
3. **73,8**

b)

Turismen är mycket viktig för socknen. *Hur många besökare hade Havängs sommarkafé 2022* (uppskattat från antalet köp, inkluderande eventuella återkommande besökare)?

1. 981
2. 1499
3. **7182**